

Zaak C-20/24 [Cymdek]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

12 januari 2024

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 november 2023

Verzoekende partij:

M1.R.

M2.R.

Verwerende partij:

AAA sp. z o.o.

zaaknummer IC 1222/22

BESCHIKKING

24 november 2023

De eerste civiele kamer van de Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie (rechter in eerste aanleg Warschau, Polen) [OMISSIS]

[OMISSIS] na behandeling ter terechtzitting achter gesloten deuren op 24 november 2023 te Warschau

van de zaak van **M1.R. en M2.R.**

tegen **AAA sp. z o. o., gevestigd te W.**

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

inzake een betaling,

beslist:

I. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Kan, in de zin van artikel 2, onder g), van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91, de instapkaart van een passagier een ander bewijs vormen dat de boeking is aanvaard en geregistreerd door de luchtvaartmaatschappij of de touroperator?
2. Moeten, in de zin van artikel 3, lid 2, onder a), van verordening nr. 261/2004, passagiers die voor een bepaalde vlucht een instapkaart hebben, wanneer er geen enkele abnormale omstandigheid is aangetoond, worden geacht een bevestigde boeking voor die vlucht te hebben?
3. Rust, in de zin van artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004, de bewijslast dat een vlucht is betaald op de passagier, of is het aan de luchtvaartmaatschappij om, teneinde zich aan haar aansprakelijkheid te onttrekken, aan te tonen dat de passagier gratis of tegen een gereduceerd tarief heeft gereisd?
4. Moet artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004 aldus worden uitgelegd dat wanneer een passagier een pakketreis heeft gekocht bij een touroperator en deze laatste voor de vlucht een vergoeding heeft betaald aan de luchtvaartmaatschappij, deze vlucht een bezwarend karakter heeft?
5. Moet artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004 aldus worden uitgelegd dat wanneer een derde ten behoeve van passagiers een pakketreis koopt in het kader waarvan de touroperator een marktconforme vergoeding aan de chartermaatschappij betaalt, er geen sprake is van passagiers die reizen „tegen een gereduceerd tarief”, ongeacht hetgeen tussen de derde en de passagiers is verrekend?

II. [OMISSIS] [De] behandeling van de zaak wordt geschorst tot het Hof van Justitie van de Europese Unie de prejudiciële vragen heeft beantwoord.

Verzoek om een prejudiciële beslissing

1. Verwijzende rechter en partijen:

1. Verwijzende rechter: Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, I Wydział Cywilny (rechter in eerste aanleg Warschau, eerste afdeling bevoegd in civiele zaken, Polen) [OMISSIS]
2. Verzoekers: M1.R. [OMISSIS], M2.R. [OMISSIS],
3. [OMISSIS]
4. Verweerster: [AAA] sp.z o.o.[OMISSIS]
5. [OMISSIS]

2. Voorwerp van het geding en relevante feiten

1. [AAA] sp. z o.o., een te W. gevestigde vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, is een luchtvaartmaatschappij die chartervluchten uitvoert (hierna: „luchtvaartmaatschappij”).
2. [BBB], een te W. gevestigde vennootschap met beperkte aansprakelijkheid is een touroperator die aan consumenten vakantiepakketten en pakketreizen aanbiedt (hierna: „touroperator”).
3. De luchtvaartmaatschappij heeft een aanbod gedaan en vervolgens met de touroperator een overeenkomst gesloten op grond waarvan zij de touroperator bepaalde vluchten op bepaalde dagen verstrekke, waarvoor de touroperator vervolgens tickets aan passagiers heeft verkocht. De touroperator heeft de luchtvaartmaatschappij een vergoeding voor de vluchten betaald.
4. Verzoekers M1.R. en M2.R. namen deel aan een pakketreis die onder meer een vlucht omvatte van Tenerife (Spanje) naar Warschau (Polen) op 20 mei 2021, met vluchtnummer ENT 7346, die werd uitgevoerd door de luchtvaartmaatschappij.
5. De pakketreisovereenkomst is gesloten tussen [CCC] sp. z o.o. (ten behoeve van o.a. verzoekers en andere deelnemers) en de touroperator.
6. De luchtvaartmaatschappij heeft de litigieuze vlucht uitgevoerd met een vertraging van meer dan 22 uur bij aankomst.
7. Als bewijs van hun procesbevoegdheid om een vordering in te stellen tot compensatie wegens vertraagde vlucht, hebben verzoekers onder

meer kopieën overgelegd van de instapkaarten voor bovengenoemde vlucht, waarop de luchtvaartmaatschappij is vermeld.

8. De luchtvaartmaatschappij heeft verzoekers een compensatie wegens vertraagde vlucht geweigerd, en benadrukt dat zij niet hadden aangetoond dat zij over een bevestigde en „betaalde” boeking voor de betrokken vlucht beschikten.
9. De Sąd Okręgowy w Warszawie heeft in verschillende uitspraken het argument van de luchtvaartmaatschappij overgenomen door te oordelen dat de instapkaart wel het bewijs vormde van aanmelding bij de incheckbalie, maar niet dat van het bezit van een bevestigde en „betaalde” boeking.
10. De passagiers stellen zich echter op het standpunt dat zij, door de hun verstrekte instapkaarten over te leggen, hebben aangetoond dat zij over een bevestigde boeking beschikten, omdat de instapkaarten anders niet aan hen zouden zijn afgegeven. Zij wijzen er ook op dat bewijslast met betrekking tot de „betaling” van de boeking niet op hen rust, maar dat hooguit de luchtvaartmaatschappij moet aantonen dat zij kosteloos hebben gereisd.
11. Verzoekers wijzen er hoe dan ook op dat als de luchtvaartmaatschappij van de touroperator een betaling heeft ontvangen voor de uitvoering van de vlucht en de touroperator van [CCC] sp. z o.o., die de pakketreis voor verzoekers heeft gefinancierd, een betaling heeft ontvangen voor deze pakketreis, die onder meer de door de luchtvaartmaatschappij uitgevoerde vlucht omvatte, verzoekers niet kosteloos hebben gereisd. Het is vanuit het oogpunt van artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004 overigens niet relevant of de vlucht is betaald door de passagiers, dan wel is gefinancierd door een derde (voor zover het niet de luchtvaartmaatschappij is).
12. De luchtvaartmaatschappij betoogt op haar beurt dat, aangezien verzoekers deel hebben genomen aan reis die voor hen door [CCC] sp. z o.o. onder preferentiële voorwaarden is gefinancierd, zij „gratis of tegen een gereduceerd tarief” hebben gereisd in de zin van artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004 en aldus geen recht op compensatie hebben.

3. Inhoud van de nationale bepalingen die op de zaak van toepassing kunnen zijn.

Ustawa Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek; hierna: „k.c.”) van 23 april 1964 (Dz.U. 2023, volgnr. 1610, geconsolideerde tekst):

Artikel 6:

„De bewijslast rust op de persoon die zich op het betreffende feit wil beroepen.”

Ustawa Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 17 november 1964 (Dz. U.2023, volgnr. 1550, geconsolideerde tekst):

Artikel 231:

„De rechter kan oordelen dat feiten die relevant zijn voor de uitkomst van het geding vaststaan indien een dergelijke conclusie zich opdringt op basis van andere vastgestelde feiten (prima facie bewijs).”

4. Bepalingen van het recht van de Europese Unie waarop de prejudiciële vragen betrekking hebben.

Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (PB 2004, L 46, blz. 1):

Overwegingen 1 en 5 van verordening nr. 261/2004:

„(1) Het optreden van de [Unie] moet onder meer gericht zijn op de waarborging van een hoog niveau van bescherming van de passagiers, met volledige inachtneming van de eisen op het gebied van consumentenbescherming in het algemeen.

[...]

(5) Aangezien het onderscheid tussen geregeld en ongeregeld luchtvervoer steeds meer vervaagt, dient de bescherming van de passagiers niet alleen te gelden voor geregelde vluchten maar ook voor ongeregelde vluchten, met inbegrip van vluchten in het kader van pakketreizen.”

Artikel 2, onder g):

„Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder ‚boeking’: het feit dat de passagier een ticket heeft of een ander bewijs dat de boeking is aanvaard en geregistreerd door de luchtvaartmaatschappij of de touroperator.”

Artikel 3, lid 2, onder a):

„Deze verordening is van toepassing [...] op voorwaarde dat de passagiers een bevestigde boeking voor de vlucht in kwestie hebben en zich – behalve in geval van annulering als bedoeld in artikel 5 – bij de incheckbalie melden, zoals bepaald en op de tijd die van tevoren door de luchtvaartmaatschappij, de touroperator of een erkend reisbureau schriftelijk (waaronder via elektronische weg) is

aangegeven, of, indien er geen tijd wordt aangegeven, uiterlijk 45 minuten voor de gepubliceerde vertrektijd [...]”.

Artikel 3, lid 3:

„Deze verordening geldt niet voor passagiers die gratis reizen of tegen een gereduceerd tarief dat niet rechtstreeks of indirect voor het publiek toegankelijk is. Passagiers die in het bezit zijn van tickets die door een luchtvaartmaatschappij of touroperator zijn verstrekt in het kader van een Frequent Flyer-programma of een ander commercieel programma, vallen echter wel onder deze verordening”.

4. Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie met betrekking tot het voorwerp van de prejudiciële vragen

- 1 Arrest van het Hof van Justitie 21 december 2021, Azurair e.a. (C-146/20, EU:C:2021:1038)

„Artikel 3, lid 2, onder a), van verordening nr. 261/2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91, moet aldus worden uitgelegd dat de passagier beschikt over een „bevestigde boeking” in de zin van die bepaling, wanneer de touroperator die een overeenkomst met deze passagier heeft gesloten, hem een „ander bewijs” verstrekt in de zin van artikel 2, onder g), van die verordening waarmee de toezegging wordt gedaan om deze passagier te vervoeren met een bepaalde vlucht die is aangeduid met de plaats van vertrek, de bestemming, de vertrek- en aankomsttijden en het vluchtnummer, en dat dit zelfs geldt wanneer deze touroperator van de betrokken luchtvaartmaatschappij geen bevestiging van de vertrek- en aankomsttijden van deze vlucht heeft ontvangen.”

- 2 Arrest van het Hof van Justitie van 26 maart 2020, Primera Air Scandinavia (C-215/18, EU:C:2020:235)

„Verordening nr. 261/2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91, moet aldus worden uitgelegd dat een passagier op een vlucht die drie uur of meer vertraging had, een vordering tot compensatie uit hoofde van de artikelen 6 en 7 van deze verordening kan indienen tegen de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, zelfs wanneer deze passagier en deze luchtvaartmaatschappij geen overeenkomst met elkaar hebben gesloten en de betrokken vlucht deel uitmaakt van een onder richtlijn 90/314/EEG betreffende pakketreizen, met inbegrip van vakantiepakketten en rondreis pakketten, vallende pakketreis.”

3 Beschikking van het Hof van Justitie van 11 oktober 2021, Vueling Airlines, (C-686/20, niet gepubliceerd, EU:C:2021:859),)

Artikel 2 van verordening nr. 261/2004 definieert onder f), het begrip „ticket” als „een geldig document dat recht geeft op vervoer of een gelijkwaardig document in immateriële, inclusief elektronische, vorm dat door de luchtvaartmaatschappij of door een door haar erkende agent is uitgegeven of toegestaan.” Uit artikel 2, onder g), van verordening nr. 261/2004 komt naar voren dat het feit dat de passagier een ticket heeft kan aantonen dat de boeking door de luchtvaartmaatschappij is aanvaard en geregistreerd. Hieruit volgt dat het begrip „ticket”, dat in het Unierecht een autonoom begrip is, in verordening nr. 261/2004 ruim is gedefinieerd en elk materieel of immaterieel element omvat dat de reiziger recht geeft op vervoer. Hieraan moet worden toegevoegd dat een restrictieve uitlegging van dit begrip tot gevolg zou hebben dat de bescherming die passagiers krachtens verordening nr. 261/2004 genieten, aanzienlijk zou worden beperkt, en derhalve in strijd zou zijn met de in overweging 1 genoemde doelstelling van deze verordening, namelijk het garanderen van een hoog niveau van bescherming van de passagiers (zie naar analogie het arrest van 4 oktober 2012, Finnair (C-22/11, EU:C:2012:604, punt 23).

4. Beschikking van het Hof van Justitie van 24 oktober 2019, easyJet Airline (C-756/18, EU:C:2019:902)

„Verordening nr. 261/2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten, en met name artikel 3, lid 2, onder a), moet aldus worden uitgelegd dat aan passagiers van een vlucht met drie uur of meer vertraging bij aankomst die over een bevestigde boeking voor die vlucht beschikken, de compensatie uit hoofde van die verordening niet mag worden geweigerd louter op grond dat zij in het kader van hun vordering tot compensatie niet hebben aangetoond, met name door middel van de instapkaart, dat zij voor de betrokken vlucht aanwezig waren bij de incheckbalie, tenzij wordt aangetoond dat deze passagiers niet met de vertraagde vlucht in kwestie zijn vervoerd, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan.”

5. Verband van de zaak met het Unierecht

Verzoekers vorderen de in artikel 5, lid 1, onder c), en artikel 7, lid 1, van verordening nr. 261/2004 bedoelde compensatie voor de vertraagde vlucht. De beoordeling van verzoekers vordering hangt af van de uitlegging van het Unierecht.

6. Juridische twijfels van de nationale rechter en het belang ervan voor de beslissing in het aanhangige geding.

1. De verwijzende rechter twijfelt:
 - a. of, in de vastgestelde feiten, de overlegging van de instapkaart door de passagier een ander bewijs vormt dat de boeking is aanvaard en geregistreerd door de luchtvaartmaatschappij of de touroperator,
 - b. of het voor de procesbevoegdheid van een passagier vereist is dat hij aantoont dat hij tegen betaling en niet tegen een gereduceerd tarief heeft gereisd?
 - c. of de litigieuze vlucht, die door de touroperator is betaald (er is geen bewijs dat verzoekers persoonlijk de betaling hebben voldaan, noch van het bedrag ervan), kosteloos was of dat hiervoor een gereduceerd tarief gold dat niet voor het publiek toegankelijk was in de zin van verordening nr. 261/2004.
2. De verwijzende rechter heeft kennisgenomen van het arrest van 21 december 2021, *Azurair e.a.* (C-146/20, EU:C:2021:1038). Hoewel het arrest betrekking had op soortgelijke vragen, wordt daarin echter niet geantwoord op de twijfels van de rechter over de vraag of het Unierecht in de aan de rechter voorgelegde situatie toestaat dat de passagier een ander bewijs voorlegt dat hij een bevestigde boeking voor de vlucht in kwestie heeft, wanneer de genoemde instapkaart niet alle in dat arrest bedoelde gegevens bevat, zoals bijvoorbeeld de aankomsttijd van de litigieuze vlucht.
3. Uit de formulering van artikel 3, lid 2, onder a), van verordening nr. 261/2004 blijkt dat die verordening alleen van toepassing is indien de passagiers, ten eerste, een bevestigde boeking voor de vlucht in kwestie hebben en, ten tweede, zich bij de incheckbalie melden binnen de in die bepaling vastgestelde termijnen.
4. Uit de omstandigheden van de zaak blijkt dat de passagiers instapkaarten hebben ontvangen, zich binnen de [vastgestelde] termijn bij de incheckbalie hebben gemeld en aan die vlucht hebben deelgenomen, hetgeen door de luchtvaartmaatschappij is erkend, maar dat zij geen document hebben overgelegd die de boeking van de vlucht bevestigt.
5. De luchtvaartmaatschappij stelt zich op het standpunt dat het noodzakelijk is de voorwaarden van verordening nr. 261/2004 strikt uit te leggen en wijst erop dat in het licht van de rechtspraak van het Hof (arrest C-756/18) de aanwezigheid van de passagier bij de incheckbalie weliswaar kan worden vermoed op grond van het feit dat hij een

bevestigde boeking voor de vlucht in kwestie heeft, maar dat er niet kan worden vermoed dat een passagier over een bevestigde boeking voor de vlucht beschikt omdat hij zich voor de vlucht heeft gemeld (hetgeen blijkt uit de instapkaart). Hoewel dit standpunt wordt verworpen door de rechtspraak van de verwijzende rechter, wordt het niettemin gedeeld door bepaalde formaties van de rechterlijke instantie in tweede aanleg.

6. De verwijzende rechter wenst echter op te merken dat de instapkaart wordt afgegeven aan de passagier die een bevestigde boeking heeft voor de betrokken vlucht (en niet aan iedereen) en dat in geval van online inchecken het ticketnummer of het boekingsnummer moet worden vermeld, zodat de instapkaart volgens de verwijzende rechter ook een ander bewijs lijkt te vormen dat de boeking door de luchtvaartmaatschappij of de touroperator is aanvaard en geregistreerd. Het kan immers redelijkerwijs niet mogelijk zijn (afgezien van abnormale en moeilijk voorstelbare situaties, die echter, zo lijkt het, door de luchtvaartmaatschappij en niet door de passagier moeten worden aangetoond) om uit te leggen hoe de betrokken passagier de instapkaart zou hebben verkregen indien hij niet over een boeking beschikte. Het is veel waarschijnlijker dat een passagier die een boeking heeft, zich niet voor de vlucht heeft gemeld, maar het Hof heeft in dit verband het vermoeden aanvaard dat hij zich bij de incheckbalie heeft gemeld op grond van het feit dat hij over een boeking beschikt.
7. Uit het feit dat de passagier niet heeft aangetoond dat hij beschikt over een bevestigde boeking voor de vlucht, leidt verweerster (daarin gevolgd door bepaalde formaties van de rechterlijke instantie in tweede aanleg) af dat het onmogelijk is om na te gaan of de vlucht door de passagier is betaald, waarbij zij erop wijst dat verordening nr. 261/2004 niet van toepassing is op passagiers die gratis reizen of tegen een gereduceerd tarief dat niet rechtstreeks of indirect voor het publiek toegankelijk is (artikel 3, lid 3, van de verordening).
8. Niettemin lijkt het aan verweerster – die voor haar gunstige rechtsgevolgen verbindt aan de bewering dat het vervoer kosteloos was – om een eventueel bewijs daarvan te leveren, terwijl de passagiers moeten aantonen dat zij beschikten over een „bevestigde boeking” en niet over een „betaalde” en bevestigde boeking, zoals verweerster suggereert (en welk standpunt wordt gedeeld door bepaalde formaties van de rechterlijke instantie in tweede aanleg).
9. Er zij ook op gewezen dat het in het geval van pakketreizen de touroperator is die door de vervoersovereenkomst met de luchtvaartmaatschappij is gebonden en het die touroperator is die de vlucht betaalt. De passagiers betalen daarentegen voor de reis en niet

voor de vlucht. Wanneer de reis die (ongeacht of dit rechtstreeks door de passagiers, dan wel door een andere entiteit ten behoeve van de passagiers) is betaald, een vlucht omvat (die de touroperator aan de luchtvaartmaatschappij heeft betaald), is er dus geen sprake van „passagiers die gratis reizen”.

10. De verwijzende rechter heeft ook twijfels over de uitlegging van het begrip „reizen tegen een gereduceerd tarief dat niet rechtstreeks of indirect voor het publiek toegankelijk is” in artikel 3, lid 3, van verordening nr. 261/2004, namelijk of het gaat om een door de luchtvaartmaatschappij aan de passagier aangeboden korting (een standpunt dat de verwijzende rechter geneigd is in te nemen) dan wel of deze bepaling ook verwijst naar een situatie waarin een luchtvaartmaatschappij een marktconforme vergoeding aanrekent aan een touroperator, maar deze laatste of een andere entiteit de passagiers preferentiële voorwaarden aanbiedt voor deelname aan de pakketreis. Dat laatste standpunt lijkt in strijd te zijn met het doel van de verordening en in de praktijk moeilijk toe te passen bij gebrek aan criteria over wat als preferentiële voorwaarden voor deelname aan de pakketreis wordt beschouwd.
11. De verwijzende rechter is van oordeel dat de door de luchtvaartmaatschappij en bepaalde formaties van de rechterlijke instantie in tweede aanleg voorgestelde uitlegging onverenigbaar is met het doel en de inhoud van verordening (EG) nr. 261/2004, die in overweging 5 ervan uitdrukkelijk vermeldt dat de bescherming ook geldt voor passagiers van ongeregelde vluchten, met inbegrip van vluchten in het kader van pakketreizen, die beperkte mogelijkheden hebben om te bewijzen dat de vlucht door een derde is betaald.
12. [OMISSIS]
13. Het antwoord van het Hof op de vragen van de rechter en de opheldering van de vermelde twijfels zal toelaten om vast te stellen of de verwerende luchtvaartmaatschappij gehouden is tot compensatie wegens vertraging van de litigieuze vlucht en zal bijgevolg bepalend zijn voor de gegrondheid van de vordering.